

Verlag uitstap naar Luik en Hasselt op 16/02/2025.

Op zondag 16 februari konden we een bijzonder mooie overzichtstentoonstelling over Paul Delvaux bezoeken in La Boverie in Luik. We maakten er dankzij de gidsen kennis met het tijdloze universum van deze uitzonderlijke Belgische kunstenaar.

De expo bestaat uit 2 delen. We zullen eerst de loopbaan van Delvaux 'chronologisch' volgen en daarna bezoeken we enkele zalen die zijn werken belichten vanuit de thema's die de schilder nauw aan het hart lagen. We hebben het geluk dat we het allereerste en ook het allerlaatste werk van deze topper hier kunnen bewonderen.

Paul Delvaux (1897-1994) wordt als kunstschilder vaak ondergebracht bij het Belgische surrealisme, maar zelf aanvaardde hij deze verwijzing openlijk niet: hij vond die benaming 'te eng en te oppervlakkig'. Volgens hem beoogde hij eerder 'een poëtisch realisme' en daar slaagde hij met verve in.

Delvaux komt uit de provincie Luik. Hij groeit op in Brussel, omdat zijn vader er advocaat was. Door zijn opvoeding in een bourgeoisiemilieu, komt hij in aanraking met muziek en leert hij zelfs enkele muziekinstrumenten bespelen. Hij ontwikkelt ook een voorliefde voor de klassieke architectuur en de geschiedenis van de Oudheid. Naast zijn belangstelling voor de werken van Jules Verne, is hij ook gefascineerd door geraamtes en opgezette dieren. Hij zal die onderwerpen nooit loslaten en we vinden ze terug in zijn werken. Zijn moeder is van het overbeschermd type en zal haar hele leven lang invloed hebben op haar zoon en diens levenswandel. Zo verzet ze zich tegen de keuze van Paul om kunstschilder te worden. Even later aanvaardt ze de eerste liefde van Paul niet, zodat hij haar wel moet laten vallen...iets waar hij danig mee heeft geworsteld.

Hoewel Delvaux voorbestemd is om architectuur te gaan studeren, volgt hij ook lessen aan de Brusselse Academie met tijdgenoten Constant Montald en René Magritte. Door een unieke kruisbestuiving aan invloeden door andere kunstenaars, zal Delvaux tot zijn 'eigen stijl' komen. We hebben het geluk dat we die persoonlijke reis mogen meebeleven in deze expo.

We volgen de gids!

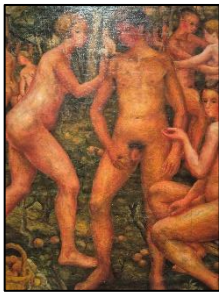
Voor we zaal 1 betreden, zien we Paul Delvaux afgebeeld in een zeefdruk van Andy Warhol (1981). Het is zeer uitzonderlijk dat Warhol een nog levende beroemdheid uitbeeldt, waardoor dit werk toch wel een éxtra cachet krijgt.

En dan is daar plots het allereerste werk (1920) van Delvaux en het is merkwaardig genoeg een portret en geen station of landschap. Het is de afbeelding van een haast transparant jong meisje, zittend voor een raam. Het lijkt een onzekere poging om een vrouw voor te stellen, hoewel ze door die wazige afbeelding niet echt uit de verf komt.

In het begin van zijn carrière trok Delvaux met zijn schildersspullen de natuur in en dat resulteerde in verschillende bosrijke taferelen. Hij gebruikte vooral de techniek van het pointillisme in de voorstelling van bv. het Zoniënwoud.

Hij waagt zich ook aan de eerste afbeeldingen van stations: eerst nog mooi horizontaal qua opbouw, wat later in een diagonale opbouw.

In zaal 2 maken we kennis met Delvaux als fin-de-siècle-expressionist en treden zijn personages wat meer op de voorgrond. Hij introduceert ook naakte figuren en personages met ronde lichaamsvormen en vervormde gezichten. We zien de invloed van Modigliani, Permeke en Ensor.

En dan is daar plots 'Tam', Delvaux' eerste liefde (1929). Anne-Marie Demartelaere wordt echter door zijn moeder niet aanvaard wegens 'niet uit de juiste klasse afkomstig'. Paul luistert naar de dwingende stem van zijn moeder en geeft zijn geliefde met tegenzin op. Maar ze leeft verder in zijn herinnering en op zijn doeken in nostalgische en dromerige settings. Pas in 1947 komen ze elkaar opnieuw toevallig tegen. De liefde flakkert op en Paul scheidt van zijn eerste vrouw om gelukkig te trouwen met Tam in 1952.

In zaal 3 maken we kennis met het magisch-realisme van de kunstenaar. Vanaf 1934 zien we plots een ommezwaai in onderwerpen en uitvoering ervan. De dood van zijn moeder in 1933 heeft zonder twijfel iets te maken met de introductie van naakte vrouwenlichamen vanaf dan in zijn werken. Onder invloed van De Chirico en Paul Magritte zien we nu vrouwen die de ruimte volledig innemen en hij introduceert iconografische elementen die vanaf dan voortdurend terugkeren: klassieke architectuur, meubilair (spiegels), gordijnen, verlichting... We zien ook 'dubbelfiguren' verschijnen: personages in vooraanzicht en

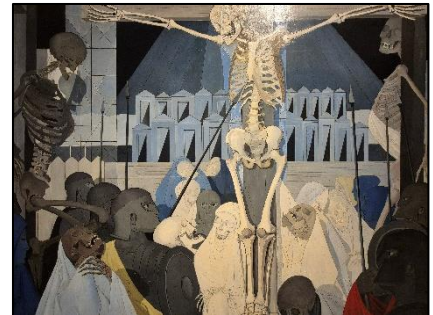
dan hun tegenpool in rugaanzicht. Een opvallend voorbeeld is La Rève, waar we twee horizontale naakte vrouwenlichamen zien 'zweven'.

Vanaf dan ontdekt Delvaux het surrealisme en zien we dat hij zich afkeert van de klassieke schilderkunst: er ontstaat een boeiend contrast tussen de gepolijste

werkelijkheid en gedachten van de kunstenaar.' Femme et la Rose' toont ons 2 mooi geklede dames die in een vreemd perspectief een roos plukken in een statige gang. In zijn werken wil Delvaux vooral dromen afbeelden, waardoor onwezenlijke elementen als het ware niet thuis horen in de composities. We zien een reeks met de naam 'La Vénus endormie' in een prachtige klassieke setting of als een studieobject voor artsen in opleiding.

Na enkele voorstudies, tekeningen en de 'studio' van de meester, belanden we in het thematische gedeelte van de expo. We starten bij Thanatos, waar we een verzameling skeletten in allerlei posities en situaties (kruisiging) terugvinden. Het lijkt wel of de geraamtes gevoelens en conversaties hebben!

Vandaar gaat het naar Eros, waar vrouwen prominent aanwezig zijn en vaak naakt worden afgebeeld of gehuld in kanten jurken. Ze lijken wel godinnen met grote verwonderde ogen. 'Les Vierges' is hiervan het meest sprekende voorbeeld. Daarna kiest Delvaux voor 'De gedroomde Oudheid', waarin hij zijn fascinatie voor de klassieke architectuur duidelijk laat blijken. We zien friezen, Griekse tempels, godenbeelden, liggende en staande naakten die wel op reusachtige standbeelden lijken.

En dan zijn ze daar: 'de treinen der traagheid'. Hij beeldt ze waarheidsgetrouw af in een herkenbare omgeving, maar toch hebben de meeste voorstellingen van stations, spoorlijnen met treinen een wat bevreemdende aanblik. We zien ook vreemde details verschijnen: gestileerde riooldeksels, elektriciteitspalen,

straatverlichting en een meisje in een rode mantel dat in enkele werken terugkeert.

Er is ook een onderdeel van de expo gewijd aan Jules Verne, die al sinds de jeugd van Delvaux een inspiratiebron is geweest.

Het laatste werk dat we zien is dat ook letterlijk: Calypso uit 1986. Opnieuw zien we een haast transparante naakte vrouw in een wazig landschap afgebeeld staan. De gids maakte het mogelijk om in het universum van Delvaux een mooie tijdreis te maken!

Na de lunch in Hasselt, trekken we naar Z33, een 'Huis' voor actuele kunst, design en architectuur. Het is geen 'museum', want er is geen permanente collectie. De nieuwbouw op de Hasseltse Begijnhofsite is een kunstinstelling die vooral kiest voor thematische exposities en een platform wil bieden voor moderne kunstenaars.

Vandaag zijn we er te gast om met een gids een inkijk te krijgen in het werk van de Schotse kunstenares Lucy McKenzie. ‘Super Palace’ is haar eerste grote solotentoonstelling in ons land. Ze woont al bijna 20 jaar in Brussel en haalt haar onderwerpen uit subculturen, massamedia, lokale tradities en artistieke avant-garde. Ze wil vooral reageren op politieke en sociale veranderingen en focust voornamelijk op de rol en de representatie van de vrouw.

Het eerste werk dat we bekijken is ‘Sports Shop’, waarin we de etalageramen van een denkbeeldige boetiek met sportartikelen zien. Alle kleding is ontworpen door Beca Lipscombe en wil een collectie tonen in een setting die respect wil geven aan de authentieke etalage-ontwerpers van weleer.

Daarna is het de beurt aan Faux Verdigris Statue I en II, een beeldenduo in het groen. Het zijn eigenlijk etalagepoppen die afgebeeld zijn als klassieke standbeelden die het steeds veranderende ideaalbeeld van de vrouw moet weerspiegelen. De hoofden van de mannequins zijn echter vervangen door die van Zoya Kosmodemyanskaya, een Sovjet verzetsstrijdster en volksheldin.

Kenzie heeft ook enkele billboards ontworpen voor het metrostation van Sudbury Town in Londen. Ze maakt reclame voor een verzonden boek dat ze aanbeveelt voor alle sociale klassen van de bevolking: de werkmans en de aristocraat, de dienstmeid en de adellijke dame. Everyone’s Cognac is dus leesvoer voor iedereen!

McKenzie heeft ook een voorliefde voor bewegende panoramabeelden. Via een ingenieus draaiend systeem kan je de Hudson Rivier in New York of het voorbijglijdende Trans-Siberische landschap vanuit een treincoupé bewonderen. Je kan plaatsnemen in een treinwagon die ingericht is met oud meubilair van de Belgische Spoorwegen.

We zien ook een verwijzing naar de beroemde Decaporgels als basis voor ‘Decap Dance Organ for Villa Ooievaar’. Ze kocht in 2014 deze veelbesproken villa in Oostende aan en wil ze stelselmatig transformeren naar een multifunctionele ruimte waar esthetiek en ideologie in dialoog gaan.

In het tweede deel van de expo ligt de focus op privé-interieurs en hoe die het leven en de persoonlijkheid van de bewoners weerspiegelen en blijf geven van hun genderrollen. ‘Mural Proposal for Jeffrey Epstein’s New York Townhouse’ is daar een mooi voorbeeld van. Door de verdeling in publieke en privé-ruimte, speelt de kunstenares in op de ‘inbreuk’ op het intieme karakter van een douche-scène.

In het ouderlijk huis van McKenzie hing jarenlang een trompe l'oeil van een wandsculptuur van de kunstenaar Alan Potter. McKenzie koppelt in 'Metal' het werk los van de huiselijke setting uit haar kindertijd en toont het hier in een nieuwe omgeving. Zo krijg je het gevoel dat de context je relatie tot een kunstwerk sterk kan bepalen.

In 'Necklace', (Loos' Dream) zien we een oude Tsjechische soap in zwart-wit op een ouderwets tv-toestel afgespeeld worden. Door de ondertiteling te bewerken, krijgt de tv-serie een ander verhaal. Zo wil ze aantonen dat je de schoonheid van het interieur niet los kan zien van het trauma van de bewoners.

De 'Leaning Mannequins' beelden hybride vrouwenfiguren uit die wel uit verschillende tijdperken (Grieks, Romeins en middeleeuws) lijken te zijn gestapt. De figuren dragen replica's van ontwerpen van de Franse couturier Madeleine Vionnet.

In de laatste zaal zien we 'Mural for Cromwell Place' (Francis Bacon's Studio). We zien de beroemde Britse schilder Francis Bacon in een underground gokclub (hij had een gokverslaving) en zo wil ze een karikatuur neerzetten van de klasse van aristocraten en industriëlen die niet alleen met hun eigen geld gokten, maar tevens de hele economie op het spel zetten.

Tekst : Leen Massei

Foto's : Rita Van Looy